

De brede niche van Japanse kunst

"Mijn eigen Japanse collectie is uiteindelijk het begin van onze handel geworden."

Erwin van Pruissen werkt zijn hele werkzame leven al met Aziatische kunst. Een paar jaar geleden begon hij samen met zijn vrouw Anouk een eigen kunsthandel in Arnhem, met vooral Japanse kunst en antiek. Wat maakt die kunst volgens het stel zo bijzonder?

TEKST & FOTO'S: KOOS DE WILT

Kunsthandel Van Pruissen Asian Art stond afgelopen PAN in het paviljoen van nieuwkomers, maar Erwin van Pruissen is al meer dan 25 jaar actief in het vak. Na een opleiding bewegingstechnologie ging hij in 1997 japanologie studeren in Leiden, zijn passie, waar hij de taal leerde en het land en de cultuur goed leerde kennen. "Ik wilde altijd al heel graag naar Japan. Dat begon eigenlijk al op mijn twaalfde toen ik *Shogun* op tv zag", vertelt Van Pruissen. "Het exotische, het on-

bekende sprak mij enorm aan. Ook de lange geschiedenis die wij hebben met Japan fascineert mij. Het begon al in 1600, toen de Hollanders op het eiland een bijzondere positie wisten te bemachtigen. Dat was in een tijd waarin Japan zich geleidelijk begon af te sluiten voor vreemde invloeden. Portugezen probeerden in de 16e eeuw de Japaners tot het christendom te bekeren. De Nederlanders beloofden dat ze geen Japaners zouden kerstenen en pasten zich aan. Bovendien hadden de Nederlanders allerlei

‘Ik handel in alles
wat ik mooi vind:
porselein, brons,
lakwerk, zwaarden,
harnassen en helmen’

interessante producten in de aanbieding, zoals bijzondere textielen en specerijen.” De VOC had al snel een handelspost gevestigd in Japan, de factorij in Hirado, die later werd gesloten en verplaatst naar Deshima. Daar was iets bijzonders mee aan de hand, zo vertelt de handelaar: “Tussen 1641 en 1854 communiceerde de westerse wereld met Japan alleen via een smalle brug tussen de stad Nagasaki en Deshima, het kunstmatige eiland waarop de VOC de handelspost had gevestigd. Van 1823 tot 1829 was de Duitser Philipp Franz von Siebold geneesheer op het kleine Deshima. Later introduceerde hij Japan in Nederland. Hij woonde in Leiden en tijdens mijn studententijd ging ik vaak naar Hotei Japanese Prints om er zijn Japanse kunstboeken te kopen. Maar vooral in Japan heb ik kennisgemaakt met de beste specialisten op het gebied van zwaarden, lakwerk en porselein. Dat was een geweldige leerschool. Doordat ik de taal sprak, en door geluk, heb ik les kunnen krijgen van de beste leermeesters, die toch maar die vreemde Hollander kennis lieten maken met hun cultuur.”

BEURSGELUK

Na zijn studie ging Van Pruissen aan de slag als stagiair bij Sotheby's, waar hij later junior specialist werd in Chinese en Japanse kunst. Daarna werkte hij bij de Aziatische kunsthandel van Vandervan Oriental Art in Den Bosch en vervolgens bijna

tien jaar als directeur Aziatische kunst bij veilinghuis Lempertz in Keulen. En nu dus voor zichzelf. De kunsthandelaar werkt inmiddels bijna drie jaar samen met zijn vrouw Anouk bij hun eigen kunsthandel Van Pruissen Asian Art. Samen stonden ze op de PAN en in februari hebben ze een stand op BRAFA in Brussel. Anouk van Pruissen is van opleiding geen kenner van Aziatische kunst, maar leeft al dertig jaar met haar man, die er dagelijks over vertelt. “Het mooie van Japanse kunst is dat het niet alleen wordt gekocht door verzamelaars, maar ook door mensen die gewoon van mooie spullen houden”, zegt ze. “Op de PAN liep een oudere dame een paar rondjes voordat ze gedecideerd onze stand binnenkwam. Ik liep naar haar toe

en ze zei dat de bronzen tijger haar al drie keer had geroepen. Ze raakte het beeld aan en zei al snel: ‘Pak maar in.’ De dame had haar leven lang goede banen gehad, had geen kinderen en wilde zich in deze fase van haar leven alleen nog maar omringen met schoonheid.”

Erwin knikt. “Dat heb ik ook vaak: dat ik iets zie en ervoor val, zonder precies te weten wat het nou precies is. Dan moet ik het gewoon hebben. Dat had ik met het tweeslagskamerscherm van Kodama Kibo dat een prominente plek had op de PAN. Een schitterend werk met bloemen in de herfst. Pas later, toen ik het werk en de kunstenaar onderzocht, kwam ik erachter hoe bijzonder het was.”

Een brutalistische Shino-keramiekvaas.

‘Mijn eigen Japanse collectie is uiteindelijk het begin van onze handel geworden’

BRUTALISTISCH EN GESTILEERD

Van Pruissen handelt in kunst uit Azië, maar vooral uit Japan. Waarom juist dat land? “Japan is de kern van ons bedrijf”, zegt Erwin. “Bij Vandervan en later bij Lemperz deed ik vooral Chinese kunst, maar privé begon ik steeds meer Japanse kunst te verzamelen. Die collectie is uiteindelijk het begin van onze handel geworden. De verfijndheid en het perfectionisme van de Japanners spreken mij enorm aan. Bij Japanse kunst heb je naast de verfijnde, gestileerde kunst ook altijd iets brutalistisch, de neiging om eruit te spatten. Die combinatie

vind ik fascinerend, zowel in antieke voorwerpen als in hedendaagse kunst. Ik handel in alles wat ik mooi vind: porselein, brons, lakwerk, zwaarden, harnassen en helmen. Op de PAN hadden we bijvoorbeeld ook een geweldig kinderharnas, dat op de beurs eindeloos vaak werd gefotografeerd.”

Japanse kunst is in trek, volgens de handelaar. “Reizen naar Japan is tegenwoordig enorm populair en de prijzen van Japanse kunst zijn nog bescheiden te noemen vergeleken met Chinese kunst. De yen is relatief goedkoop, de economie is niet zo sterk meer en ondertussen drijven de Chinezen de prijzen van hun eigen Chinese kunst op. De Japanse prijzen zijn in vergelijking dus beperkt. Dat maakt Japanse kunst aantrekkelijk. Ik kan in Japan ook nog steeds de meest interessante objecten inkopen. Goedkoop is het niet hoor: ook Chinezen kopen graag Japanse kunst, bijvoorbeeld voor thee- en wierookceremonieën en de samoeraizwaarden.”

Is Japan de plek om alles in te kopen? Erwin: “Ik haal niet alles in Japan, maar eigenlijk wereldwijd. Maar door mijn contacten en mijn kennis van de taal kom ik in Japan op de meest bijzondere plekken. En zeker tot voor kort kwamen er maar weinig westerlingen buiten de grote steden. De karakters zijn daar voor westerlingen niet te lezen en Japanners spreken nog altijd nauwelijks Engels. Als ze een westerling zien op het platteland kunnen ze soms echt opkijken.” Maar ook hier in Nederland, en met name in Duitsland, is nog best veel te vinden, zegt hij. “De Hollanders handelden in de 17e en 18e eeuw over de hele wereld, verdienden veel geld en kochten ook veel Aziatische kunst. En omdat wij een echte handelsnatie waren en zijn, verkochten wij veel ervan door aan onze oosterburen, en dat waren vaak de beste stukken. En dat doen Nederlanders eigenlijk nog steeds: de beste Nederlandse biefstuk verkopen we door naar Duitsland, en die eet je daar in de restaurants.”

Anouk vult aan: “Wij hebben heel lang in Duitsland gewoond en ik merk dat kwaliteit daar vaak net iets meer wordt gewaardeerd dan hier in Nederland. Hier gaat het vaak ook over de prijs.” Erwin: “In Duitsland is ook nog steeds een verzameltraditie en in de afgelopen eeuwen zijn er geweldige collecties opgebouwd, ook van Aziatische kunst. Vanaf de jaren 80, toen Japan economisch explodeerde, werd Japanse kunst in rap tempo teruggekocht door de Japanners. Maar gelukkig zijn er soms nog de mooiste stukken te vinden in Duitsland.”

‘Bij Japanse kunst heb je naast de verfijnde, gestileerde kunst ook altijd iets brutalistisch, de neiging om eruit te spatten’

tafel: “Mensen die het commerciële centrum van Tokio kennen, herkennen deze leeuw van de Nihonbashi-brug, in een Japans-westerse art-decostijl. Een leeuw als deze past bij de art nouveau en art deco, die in de jaren 20 heel populair waren in het Westen en in Japan, met kunstenaars als Tsuda Shinobu. Hij was een sleutelfiguur in modern Japans metaalwerk, met een modernistische esthetiek. Ik heb een keer een panter van hem verkocht en hoop in Japan meer van hem te vinden.”

Tijdens het interview gaat de deurbel. Erwin komt na een paar minuten terug met een fles wijn in cadeauverpakking. “Zo leuk, van de postbode,” zegt de kunsthandelaar. “We krijgen veel pakketten en zien

deze meneer daarom vaak. Vaak zijn het grote stukken die uit exotische landen komen. Dat vindt die postbode ook bijzonder. Daarom had ik hem een vrijkaartje voor de PAN gegeven, zodat hij kon zien wat hij hier elke keer komt langsbrengen. Van dat bezoek heeft hij enorm genoten, zo vertelde hij me net. Vandaar een fles wijn. Geweldig, toch?”

BEZOEKEN

Van Pruissen Asian Art

Arnhem

vanpruissen.art

ELEGANT EN VERFIJND

Bij Japanners denken we aan mensen die heel vormelijk zijn. Ook in kunst zie je daar wel wat van terug. Erwin wijst naar een antieke vaas van Nakajima Hiroshi (1941-2018), die bekend stond om zijn beheersing van de blauwgroene kleur celadon in keramiek, geïnspireerd op voorbeelden uit de Chinese Song-dynastie. Het is een minimalistische, verfijnde vaas. “Deze vaas belichaamt de geroemde lichtgevende glazuren, elegante vormen en de technische precisie van de kunstenaar. Dit is een voorbeeld van de strakke, gestileerde stijl die mensen associëren met Japan.”

De kunsthandelaar wil ook iets heel anders laten zien. In de woonkamer staat een hoek vol met gesigeneerde ‘tomobako’s’, houten opbergdozen die binnen zijn gekomen en die later naar klanten gaan of worden meegenomen naar BRAFA in Brussel. “Tijdens de PAN vroegen veel mensen of ze zo’n doos konden aanschaffen. Maar dat kan alleen met inhoud,” zegt Anouk lachend, terwijl Erwin een brutalistische Shino-keramiek uit een van de kisten haalt. “Het is heel grillig en expressief in kleur en vorm. Dit moet je gewoon aanraken. Bijzonder toch, dat je zulke expressieve en verfijnde kunst naast elkaar vindt?” Om te laten zien hoe gevarieerd Japanse kunst is, haalt Erwin uit een andere doos een porseleinen vaas van Tokuda Yasochi III (1933-2009) in de innovatieve ‘sai-yu’-glazuurtechniek. “De elegante, ronde vorm en het kleurverloop van diep indigo, smaragdgroen en subtiele paartinten doen denken aan schemerige luchten of oceaanstromen. Heel poëtisch.”

Ook zet hij een stoere bronzen leeuw op

De hoek vol gesigeneerde ‘tomobako’s’, houten opbergdozen, onder meer bestemd voor BRAFA in Brussel.